

IKER
GAZTE
NAZIOARTEKO
IKERKETA EUSKARAZ

I. IKERGAZTE

NAZIOARTEKO IKERKETA EUSKARAZ

2015eko maiatzaren 13, 14 eta 15
Durango, Euskal Herria

ANTOLATZAILEA:
Udako Euskal Unibertsitatea (UEU)

GIZA ZIENTZIAK

**Unitate fraseologikoen itzulpena:
alemana-euskara. Corpusean
oinarritutako analisia**

Zuriñe Sanz Villar

83-89 or.

<https://dx.doi.org/10.26876/ikergazte.i.10>

ANTOLATZAILEA:

BABESLEAK:

LAGUNTZAILEAK:

Unitate fraseologikoen itzulpena: alemana-euskara. Corpusean oinarritutako analisia

Zuriñe Sanz Villar

Ingeles eta Aleman Filologia, Itzulpengintza eta Interpretazioa Saila. Letren Fakultatea, UPV/EHU

Laburpena

Artikulu honek alemanetik euskaratutako unitate fraseologikoen itzulpena izango du aztergai. Hori egin ahal izateko, 3,5 milioi hitz inguru dituen corpus digitalizatu, lerrokatu eta eleanitza sortu dugu, AleuskaPhraseo corpora, alegia. Itzulpen moduak –hau da, sorburu- eta xede-testuaren arteko harremanak– berebiziko garrantzia dauka gure kasuan, itzulpen asko –batez ere haur eta gazte literaturan (HGL)– zeharka, zubi-bertsio batetik abiatuta, egin izan direlako, eta egiten direlako. Corpusean, bai ustez zuzenean bai ustez zeharka itzuli diren testuak jaso ditugu, bien artean dauden berdintasun eta desberdintasunak deskribatzeko asmoz. Horretaz gain, HGLko eta helduen literaturako (HL) testuak itzultzearen artean alderik ba ote dagoen ere aztertuko dugu.

Hitz gakoak: unitate fraseologikoak (UF), itzulpena, corpusak, alemana, euskara, gaztelania

Abstract

The object of study of the present paper will be the German-into-Basque translation of phraseological units. For this purpose, the digitised, parallel and multilingual AleuskaPhraseo corpus, which consists of around 3.5 million words, was built. The translation mode – i.e. the relationship between the source and target text – is of great importance in our case, since many translations – especially children's literature (CL) texts – have been done, and are still done, indirectly through an intermediary text. In the corpus, assumed direct and indirect translations have been included, in order to describe the differences and similarities between both of them. In addition, it will be determined if there is any difference between CL and AL (adult literature) text translation.

Keywords: phraseological units (PU), translation, corpora, German, Basque, Spanish

1 Sarrera eta motibazioa

UPV/EHUko Itzulpengintza eta Interpretazioa jakintza arloan, euskaratik edo euskarara egindako itzulpenak aztertu dira hainbat doktore tesiren baitan (Barambones 2009; Manterola 2011; Zubillaga 2013) azken urteotan. Itzulpenek berebiziko garrantzia dute euskara bezalako hizkuntza gutxitu baten garapenean, eta itzulpen horiek ikuspuntu zientifikotik ikertzea ezinbestekoa iruditzen zaigu, hizkuntza bera bultzatu eta euskal Itzulpen Ikasketen baitan aurrera egiteko.

Aipatu berri ditugun lanen jarraipena da 2015eko martxoan defendatu dudana doktore tesia. Ikuspuntu deskribatzailetik (Tourey 2012) eta AleuskaPhraseo corpusean oinarrituta, unitate fraseologikoen (UF) itzulpena aztertzea izan da helburu nagusia, alemana-euskara hizkuntza konbinazioan.

Neurri handiago edo txikiagoan, idiomatikoak¹ diren hitz konbinazioek osatzen dute hizkuntza baten unibertso fraseologikoa –hala nola *zur eta lur*, *lepoa egin*, *bostekoa luzatu*–, eta, euskararen kasuan, kalko fraseologikoen presentzia medio, kanpoko hizkuntzen interferentzia neurtzeko unitate interesgarriak izan daitezke.

¹Idiomatikotasunaren kontzeptua konplexua eta graduala da, Gurrutxagaren (2014: 66) tesiko II. kapituluaren irakur daitekeen legez. Zentzu zabalean ulertuta, hiru osagai nagusi ditu: ez-konposizionaltasun semantikoa edo idiomatikotasun semantikoa, instituzionalizazioa, eta egonkortasun morfosintaktiko eta lexikala.

Unitate fraseologikoen itzulpen azterketari berariaz heldu aurretik, beste hainbat urrats egin ditugu, Lambert eta van Gorp-ek 1985. urtean proposatuko eskeman oinarrituta (Lambert eta van Gorp 1985). Lehenik eta behin, alemanetik euskarara egin diren itzulpenen katalogoa, Aleuska katalogoa², sortu eta deskribatu dugu. Ondoren, irizpide jakin batzuetan oinarrituta, testu batzuk aukeratu ditugu Aleuska katalogotik, eta literatur testuz osatutako corpus paralelo eta eleanitza –AleuskaPhraseo corpora, alegia– sortu dugu.

Corpusa lerrokatzeko, TRACEaligner 2.0 programa erabili dugu, eta, behin testuak lerrokatuta, datu-base batean bildu ditugu. Bilaketak egin ahal izateko (kasu honetan, UFak corpusetik erauzi ahal izateko), datu-basearekin konektatuta dagoen bilaketa tresna bat sortu du informatikariak. Bilaketa tresnaren interfazea ikus daiteke 1 irudian, eta, 2 irudian jaso duguna kontsulta tresna horrekin eginiko bilaketa baten emaitza da.

1 Irudia: Bilaketak egiteko tresnaren interfazea

CONSULTAS			
Idioma de búsqueda: DEUTSCH			
Modo de búsqueda: Texto a buscar			
EXACTO		Idioma columna 2: DEUTSCH	Idioma columna 3: DEUTSCH
		Modo columna 2: TODOS	Modo columna 3: TODOS
EXACTO		Distancia-1	
EXACTO		Distancia-1	Distancia-2
Autor: TODOS		Traductor 2: TODOS	Traductor 3: TODOS
Genero: TODOS		Título: TODOS	
			Buscar

2 Irudia: Kontsulta tresnarekin eginiko bilaketaren emaitza

BUS	"Also darf ich nicht länger sagen:	- Beraz, ezin jarraitu dezaket esanez:	
BUS	Ich suche nach einem Kürschner -sonst finden wir nie und nimmer einen.	Larrukin baten bila ari naiz... bestela ez dugu egundo topatuko.	
BUS	Wenn ich hingegen frage:	Baina nik esaten badut:	
DKVG	"Deine!	-Zureak?	-¿Tuyos?
DKVG	Nie und nimmer gehören dir diese stinkigen Dinger!".	Zera nazkagarri hauek ez dira inola ere zureak!	¡Estas cosas apestosas no son tuyas de ninguna manera!
DKVG	"Na ja", sagte Anton gedehnt.	-Beno-esan zuen Antonek, axola gabe .	-Bueno -dijo Antón quitándole importancia.

Garrantzitsua da azpimarratzea corpus nagusia, era berean, lau azpicorpusez osatuta dagoela:

HGL ZZ Ustez zuzenean itzultako haur eta gazte literatur testuz osatutako azpicorpusa.

HGL ZH Ustez zeharka itzultako haur eta gazte literatur testuz osatutako azpicorpusa.

HL ZZ Ustez zuzenean itzultako helduen literatur testuz osatutako azpicorpusa.

HL ZH Ustez zeharka itzultako helduen literatur testuz osatutako azpicorpusa.

Azpicorpus horien arteko bereizketa egin dugu, alde batetik, HGLko eta HLko testuak itzultzerako orduan dauden antzekotasun eta desberdintasunak aztertzeke, eta, bestalde, alemanetik zuzenean egindako itzulpenen eta zeharka –kasu gehienetan, gaztelaniatik– euskarara egindako itzulpenen artean alderik ba ote dagoen ikusteko. Zubi-bertsioaren eragina neurtzeko, zeharka itzuli diren testuen kasuan, bitarteko bertsio horiek ere jaso ditugu AleuskaPhraseo corpusean.

Behin AleuskaPhraseo corpora sortuta, corpora bera osatzen duten testuak aztertu ditugu, makro eta mikro mailan. Makro mailako azterketa egiteak gure kasuan esan nahi du testu nagusia inguratzen

²Tralima-Itzulik ikerketa-taldearen webgunean kontsulta daiteke katalogoa: <http://www.ehu.eus/tralima/consultas.php>

duten elementuen azterketa egin dugula (jatorrizko- eta xede-egileen inguruko informazioa, hitzaurreak, hitz-atzeak, kredituak, izenburuen itzulpena, azaleko irudiak...). Makrotestuaren azterketatik lortutako emaitzei esker, sorburu- eta xede-testuaren (edo testuen) arteko harremana xeheago deskribatu dugu. Besteak beste, ondorioztatu dugu itzulpenak ezin direla bi multzo trinkotan banatu, zuzenekoetan eta zeharkakoetan; alegia, ñabardurak daudela bi mutur horien artean.

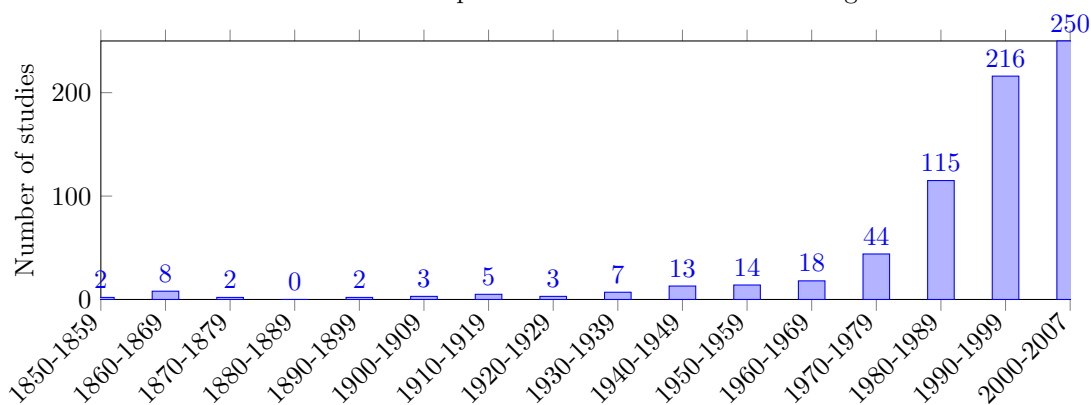
Bukatzeko, mikrotestuari heldu diogu, hau da, unitate fraseologikoen itzulpen-azterketari. Horretarako, bi UF mota aukeratu ditugu, somatismoak eta binomioak. Lehenengoak gutxienez gorputz atal batez osatzen diren UFak dira –esate baterako, *esku ona izan*–, eta bigarrenak, berriz, kategoria gramatikal bereko bi hitzez eta loturazko hitz batez osatuta dauden unitateak dira –hala nola *argi eta garbi*.

2 Arloko egoera eta ikerketaren helburuak

Bi hizkuntza edo gehiagoren arteko UFen alderaketa bi ikuspuntutatik egin daiteke: hizkuntzalaritza kontrastibotik edo itzulpengintzatik. Esan bezala, nire abiapuntua Itzulpen Ikasketak izan dira –Itzulpen Ikasketa Deskribatzaileak (IID), hain zuzen–, eta, horregatik, UFak aztertzerako orduan, UF horien testuingurua aintzat hartzea ezinbestekoa da.

UFen itzulpena aztergai izan duen ikerketa-lan kopuruari dagokionez, 1970etik aurrera gorakada nabarmena da, 3 figuran ikus daitekeen legez. Grafikoa osatzeko, Wolfgang Mieder-en datu-base bibliografikoan (Mieder 2009) oinarritu gara, eta “translation” etiketa duten sarrera guztiak zenbatu, eta kronologikoki ordenatu ditugu.

3 Irudia: UFen itzulpena aztertu duten lanen kronologia

Grafikoan jasotzen diren lan asko ikuspuntu preskriptibotik egin dira, non inon idatzita ez dagoen itzulpen-lege bat nagusitzen den. Lege horren arabera, sorburu-hizkuntzako UFak beste UF batez itzuli beharko lirateke xede-hizkuntzara (Farø 2006). Dogma fraseologiko hori gainditu nahi izan dugu gure ikerketa-lanean. Nola itzuli beharko litzatekeen aztertu baino, gure helburua nola itzultzen den deskribatzea izan da. Hori egin ahal izateko, AleuskaPhaseo corpusetik erauzitako datuak aztertu ditugu, COVALT ikerketa-taldeak egin izan duen modu bertsuan. Ikerketa talde horretako kideek –Marcok (2013) edo Oster eta van Lawickek (2013), kasu–, corpusean oinarrituta, ingelesetik eta alemanetik katalanera itzulitako UFak aztertu dituzte.

Gure kasuan, alemanetik euskarara egindako itzulpenak nola egin diren aztertu bitartean, honako galdera hauetan jarri dugu arreta:

- Zein joera daude, itzulpen-arau eta -legeei dagokienez, alemanetik euskararako UFen itzulpenean?
- Ba al dago alderik HGLko edo HLko testuak itzultzearen artean?
- Eta zuzenean edo zeharka itzultzearen artean?
- Euskara egoera diglosikoan dagoen hizkuntza gutxitua izateak nola eragiten dio itzulpen jarduerari?

3 Ikerketaren muina

Guztira, 628 somatismo eta 654 binomio erauzi ditugu 3,5 milioi hitz inguru dituen AleuskaPhraseo corpusetik, eta honako itzulpen aukeretan oinarrituta aztertu ditugu:

Sorburu-testu \Rightarrow Xede-testu:

- $UF \Rightarrow$ antzeko UF
- $UF \Rightarrow UF$ desberdina
- $UF \Rightarrow UFrik$ ez
- $UF \Rightarrow$ kopia zuzena
- $UF \Rightarrow$ zeharkako kopia
- $UF \Rightarrow$ beste baliabide erretoriko bat
- $UF \Rightarrow \emptyset$

Xede-testu \Rightarrow Sorburu-testu:

- $UF \Rightarrow UF$
- $UFrik$ ez $\Rightarrow UF$
- $UFrik$ ez \Rightarrow zeharkako kopia
- $\emptyset \Rightarrow UF$

Bi berezitasun nabarmendu daitezke eskema horretatik. Alde batetik, kopia zuzen eta zeharkako kopien arteko bereizketa egin dugu. Sorburu-testuko UFa hitzez hitz itzultzen denean gertatzen da kopia zuzena. Hitzez hitz itzultzen dena, baina, beste hizkuntza bateko UFa denean (gaztelaniakoa, kasu gehienetan), zeharkako kopia izango dugu esku artean. Beraz, bi hizkuntza elkarrekin bizitzeak eta elkarbizitza hori orekatua ez izateak eragina dauka hizkuntza gutxitura egindako itzulpenetan.

Bestalde, norabide bakarrean egin ohi diren itzulpen azterketak zabaldu nahi izan ditugu. Horretarako, sorburu-testuetatik abiatutako azterketak egiteaz gain, xede-testuetatik abiatutakoak ere egin ditugu. Lehenik eta behin, $Sorburu-testu \Rightarrow Xede-testu$ norabidean deigarria iruditu zaiguna aipatuko dugu 1 eta 2 taulak oinarri hartuta.

1 taula: Somatismoak: Itzulpen aukeren ehunekoetako banaketa

	HGL ZZ	HL ZZ	HGL ZH	HL ZH	Guztira
$UF \Rightarrow UF$ antzekoa	15,52	31,14	7,32	38,89	25,83
$UF \Rightarrow UF$ desberdina	29,31	32,93	58,54	30,56	35,43
$UF \Rightarrow UF$ ez	36,21	23,35	12,20	19,44	23,84
$UF \Rightarrow$ kopia zuzena	8,62	9,58	14,63	5,56	9,60
$UF \Rightarrow$ zeharkako kopia	10,34	2,40	7,32	2,78	4,64
$UF \Rightarrow$ beste baliabide bat	0,00	0,60	0,00	0,00	0,33
$UF \Rightarrow \emptyset$	0,00	0,00	0,00	2,78	0,33
Guztira	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

2 taula: Binomioak: Itzulpen aukeren ehunekoetako banaketa

	HGL ZZ	HL ZZ	HGL ZH	HL ZH	Guztira
UF \Rightarrow UF antzekoa	14,55	19,80	8,33	11,11	17,20
UF \Rightarrow UF desberdina	36,36	31,19	41,67	37,78	33,44
UF \Rightarrow UF ez	21,82	28,71	41,67	40,00	29,62
UF \Rightarrow kopia zuzena	20,00	10,89	0,00	2,22	10,83
UF \Rightarrow zeharkako kopia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UF \Rightarrow beste baliabide bat	5,45	1,98	0,00	0,00	2,23
UF $\Rightarrow\emptyset$	1,82	7,43	8,33	8,89	6,69
Guztira	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

UF bidezko itzulpenen portzentajea altua da bai somatismoen (% 61,26) bai binomioen (% 50,64) kasuan. Datu horrek adieraz dezake itzultzaileek ahalegin berezi bat egiten dutela euskal xede-testuetan UFak txertatzeko, eta UFak erabiltzea positiboa dela itzultzaileen begietan.

UF motak, bestalde, eragina dauka zeharkako kopia eta omisioen kasuan: somatismoen kasuan bakarrik aurkitu ditugu zeharkako kopiak, eta binomioak sarriago ezabatzen dira xede-testuetan.

Tauletako zenbakietatik ondorioztatu daitekeena baino harago ikusi dugu zeharka egin diren itzulpenetan badagoela joera bat zubi-bertsioetako UFetatik aldendu eta euskal UF jatorrak erabiltzeko. Joera hori zeharkakotasuna konpentsatzeko estrategia gisa uler daiteke.

HGLko eta HLko itzulpenen arteko aldeari dagokionez, ikusi dugu euskaraz (alemanez baino) jasoa-koak diren UFak erabiltzeko joera nabarmenagoa dela HLko testuen itzulpenean.

Atal honi amaiera emateko, *Xede-testu \Rightarrow Sorburu-testu* norabidean lortutako emaitzak deskribatuko ditugu, 3 eta 4 tauletan oinarrituta. Xede-testuetatik abiatuta egindako analisisan ere argi ikusten da zeharkako kopiak somatismoen itzulpenean soilik agertzen direla. Aitzitik, gehikuntza –hots, sorburu-testuan ezer ez egonagatik xede-testuan UFak erabiltzea– binomioen kasuan bakarrik gertatzen da. Azken datu horrek eta *UF ez \Rightarrow UF* itzulpen aukeran aurkitutako portzentaje altuek adierazi dezakete itzultzaileek saiakera berezia egiten dutela xede-testuetan UFak txertatzeko, jatorrizkoan UF-estimulurik ez egon arren. Horrela, hizkuntzaren ahultasuna medio, jatorrizkoak baino testu adierazkorragoak edo maila jasoagokoak sortzen dira batzuetan euskaraz.

3 taula: Somatismoak: Itzulpen aukeren ehunekoetako banaketa

	HGL ZZ	HL ZZ	HGL ZH	HL ZH	Guztira
UF \Rightarrow UF	23,53	28,95	37,50	9,09	26,54
UF ez \Rightarrow UF	70,59	69,30	45,83	90,91	69,19
UF \Rightarrow zeharkako kopia	3,92	1,75	4,17	0,00	2,37
UF ez \Rightarrow zeharkako kopia	1,96	0,00	12,50	0,00	1,90
Guztira	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

4 taula: Binomioak: Itzulpen aukeren ehunekoetako banaketa

	HGL ZZ	HL ZZ	HGL ZH	HL ZH	Guztira
UF \Rightarrow UF	14,52	17,01	20,69	10,00	15,59
UF ez \Rightarrow UF	74,19	80,95	75,86	80,00	77,94
$\emptyset\Rightarrow$ UF	11,29	2,04	3,45	10,00	6,47
Guztira	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

4 Ondorioak

Alemana-euskara hizkuntza konbinazioan unitate fraseologikoen itzulpena aztertzeke lehen saiakera egin dugu. UFen itzulpena aztertu izan da beste hizkuntza konbinazio batzuetan, baina ez dago aurrekaririk alemana-euskara hizkuntza konbinazioan. Gainera, euskal Itzulpen Ikasketen egoera kontuan hartuta, garrantzitsua iruditu zaigu tesia Itzulpen Ikasketa Deskribatzaileen markoan kokatzea. Behin datuak lortu eta deskribatu ondoren, gai izango gara adar teoriko eta aplikatua –esate baterako, itzulpengintzaren irakaskuntzan– ekarpenak egiteko.

Metodologiari dagokionez, ikerketa-lana berritzailea dela iruditzen zait. COVALT ikerketa-taldeak bide bat ireki zuen, corpusean oinarritutako itzulpen-azterketa fraseologikoen bidea, eta gu oso antzeko bidea egiten ari gara corpusean oinarritutako euskal Itzulpen Ikasketen baitan.

Itzulpen azterketari erreparatzen badiogu, sorburu-testutik abiatuta egiten diren itzulpen-azterketa tradizionala egiteaz gain, xede-testua ere hartu dugu abiapuntu gisa. Hala, *Sorburu-testu* ⇒ *Xede testu* ikuspegi tradizionala gaingitu dugu.

Itzulpen-portaera erregularrak (itzulpen-arauak) ere identifikatu ditugu, hala nola zeharkako itzulpenetan zubi-bertsioetik aldendu eta euskal testu jatorragoak sortzeko joera. Emaita interesgarriak lortu ditugu, bestalde, itzulpen-legeen azterketatik. Hasieran aipatu bezala, UFak interferentziaren legea neurtzeko hizkuntza unitate interesgarriak dira. Gure kasuan, zuzeneko eta zeharkako kopien emaitzek lege hori alemana-euskara hizkuntza konbinazioan nola gauzatzen den ikusten lagundu digute. Euskararen egoera diglosikoa medio, hainbat interferentzia mota identifikatu ditugu. Logikoa testu-interferentzia da, zeina sorburu-testuko UFa hitzez hitz itzultzearen ondorioz gertatzen den. Beste kasu batzuetan, berriz, xede-testuko hitz konbinazioa ez da ustezko sorburu-testuaren eraginez sortu, beste hizkuntza edo testu bateko (oro har, gaztelania edo gaztelaniazko testua) UFaren eraginez baizik; hau da, alemanezko testutik itzuli arren, gertatzen da euskal xede-testuetan aurkitutako hitz konbinazioak gaztelaniazko UFen kopia zuzenak izatea. Kasu horiek interferentzia kognitibo gisa identifikatu ditugu.

Bukatzeko, agerian geratu da hizkuntzaren kanpotiko aldagaien –hau da, kultur-testuinguruaren eta egoera soziolinguistikorekin– garrantzia tesian zehar: corpora diseinatzerako orduan, testu-azterketa egiterako orduan... Euskararen egoera aintzat hartu gabe ez genuke sortu dugun corpus eleanitza sortuko edo ezingo genituzke emaitza asko ulertu.

5 Etorkizunerako planteatzen den norabidea

Emaitzen interpretazio zehatzagoa egite aldera, hain zuzen, interesgarria izango litzateke etorkizunean corpusetik lortutako datuak beste datu enpiriko batzuekin osatzea, hiru hizkuntzen arteko harremanak (alemana, euskara eta gaztelania, gure kasuan) itzulpen prozesuari nola eragiten dion hobeto azaltzeko.

Horrek ez du esan nahi corpusgintza alde batera utziko dugunik. Inondik ere. Hemendik aurrera, informatikariarekin elkarlanean, lerrotatze programaren azken bertsioa doitzen jarraitu nahi dugu (TRACAligner 3.0 bertsioa, alegia). Horretaz gain, iruditzen zaigu corpora lematizatzen badugu, corpusaren balioa handitu egingo dela.

Epe luzera, oso interesgarria izango litzateke, bestalde, corpusean oinarritutako alemana-euskara (gaztelania) hiztegi fraseologikoa sortzen hasteko lehen urratsak egitea.

Erreferentziak

- BARAMBONES, JOSU, 2009. *La traducción audiovisual en ETB-1: Estudio descriptivo de la programación infantil y juvenil*. UPV/EHU tesia.
- FARØ, KEN. 2006. Dogmatismus, Skeptizismus, Nihilismus und Pragmatismus bei der Idiommübersetzung: Grundfragen zu einer idiomtranslatorischen Theorie. In *Phraseology in Motion I. Methoden und Kritik*, ed. by Annelies Häcki Buhofer eta Harald Burger, 189–202. Baltmannsweiler: Schneider.
- GURRUTXAGA, ANTON, 2014. *Idiomatikotasunaren karakterizazio automatikoa: izena+aditza konbinazioak*. UPV/EHU tesia.
- LAMBERT, JOSÉ, eta HENDRIK VAN GORP. 1985. On describing translations. In *The manipulation of literature: studies in Literary Translation*, ed. by Hermans Theo. London/Sydney: Croom Helm.

- MANTEROLA, ELIZABETHE, 2011. *Euskal literatura beste hizkuntza batzuetara itzulua. Bernardo Atxagaren lanen itzulpen moten arteko alderaketa*. UPV/EHU tesia.
- MARCO, JOSEP. 2013. La traducció de les unitats fraseològiques de base somàtica en el subcorpus anglès-català. In *El corpus COVALT: un observatori de fraseologia traduïda*, ed. by Llum Bracho Lapiedra, 163–215. Aachen: Shaker.
- MIEDER, WOLFGANG. 2009. *International bibliography of paremiology and phraseology*. Berlin; New York: Walter de Gruyter.
- OSTER, ULRIKE, eta HEIKE VAN LAWICK. 2013. Anàlisi dels somatismes del subcorpus alemany-català. In *El corpus COVALT: un observatori de fraseologia traduïda*, ed. by Llum Bracho Lapiedra, 267–294. Aachen: Shaker.
- TOURY, GIDEON. 2012. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam, Philadelphia: Amsterdam: John Benjamins.
- ZUBILLAGA, NAROA, 2013. *Alemanetik euskaratutako haur eta gazte literatura: zuzeneko nahiz zeharkako itzulpenen azterketa corpus baten bidez*. UPV/EHU tesia.

6 Eskerrak eta oharrak

Artikulu honetan aurkeztutakoa 2015eko martxoan defendatuko den tesitik eratorria da. Eusko Jaurlaritzako doktorego aurreko bekari esker ekin nion ikerketa-lan honi. Tesia burutu bitartean, gainera, ikerketa-egonaldiak egin ditut Alemanian (Mannheim-en) eta Estatu Batuetan (Reno-n), DAADko beka baten laguntzaz eta USAC 2014 deialdiari esker, hurrenez hurren.

Horretaz gain, informatikariari, Iñaki Albisuari, eskerrak eman nahi nizkioke, bera izan delako TRACAligner programa garatu duena.